

EVALUATION OF THE CONTRIBUTIONS OF BEING A CALM CITY TO GERZE IN TERMS OF INDICATORS OF BEING A CALM CITY

Cansu ÖZTÜRK

ABSTRACT

This paper examines the historical process of the Cittaslow Movement and the criteria set for this designation, with a detailed evaluation based on the example of Sinop-Gerze. The main research question is, "What are the strengths and weaknesses of Sinop-Gerze in terms of Cittaslow criteria, and to what extent does it adhere to these criteria?" To answer this question, a document analysis method was used to conduct a comprehensive evaluation under the headings of environmental policies, infrastructure policies, the role of technology in enhancing urban quality, support for local products and production, hospitality and welcoming practices, social cohesion and awareness, and partnerships. The results show that Gerze successfully upholds the Cittaslow designation and adheres to the established criteria through its environmentally friendly practices, advanced infrastructure, smart city technologies, efforts to support the local economy, hospitable and welcoming attitude, social cohesion, and strong collaborations. However, certain shortcomings have also been noted. Specifically, there is a need for additional strategies in energy efficiency and waste management, as well as further improvements in the quality of transportation, health, and education services. The promotion of local products, revitalization of the local economy, and projects encouraging tolerance, hospitality, and social cohesion, along with strong partnerships among public, private sectors, and civil society organizations, affirm that Gerze deserves the Cittaslow title. This situation serves as an example for other cities and highlights Gerze's success in holding the Cittaslow designation.

Keywords: Slow City, Sinop-Gerze, Environment, Cittaslow Movements

Yüksek lisans öğrencisi, Sinop Üniversitesi

Mail: cansuaayhan57@gmail.com

 ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6920-6184>

Makale Atıf Bilgisi: ÖZTÜRK, C. (2024). "Sakin Şehir Olmanın Gerze'ye Katkılarının Sakin Şehir Göstergeleri Bakımından Değerlendirilmesi". *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi*, Yıl 3, Sayı 6, s. (48-70)

Makale Türü: Araştırma
Geliş Tarihi: 15.07.2024
Kabul Tarihi: 24.08.2024
Yayın Tarihi: 30.12.2024
Yayın Sezonu: Temmuz-Aralık

SAKİN ŞEHİR OLMANIN GERZE'YE KATKILARININ SAKİN ŞEHİR GÖSTERGELERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cansu ÖZTÜRK

ÖZ

Bu makalede, Sakin Şehir Hareketi'nin tarihsel süreci ve bu unvan için belirlenen kriterler incelenmiş olup Sinop-Gerze örneği üzerinden detaylı bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın temel sorusu, "Sinop-Gerze'nin Sakin Şehir kriterleri bakımından artı ve eksikleri nelerdir ve bu kriterlere ne ölçüde uyum sağlanmaktadır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu soruya yanıt ararken belge analizi yöntemi kullanılarak çevre politikaları, altyapı politikaları, teknolojinin kent kalitesini artırma konusundaki rolü, yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi, misafirperverlik ve konukseverlik, sosyal uyum ve farkındalık ile ortaklıklar gibi başlıklar altında kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır.

Sonuçlar, Gerze'nin çevre dostu uygulamaları, gelişmiş altyapısı, akıllı Şehir teknolojileri, yerel ekonomiyi destekleme çabaları, hoşgörölü ve misafirperver tutumu, sosyal uyum ve güçlü iş birlikleri ile Sakin Şehir unvanını başarıyla taşıdığını ve belirlenen kriterlere uyum sağladığını göstermektedir. Ancak bazı eksiklikler de dikkat çekmektedir. Özellikle enerji verimliliği ve atık yönetimi alanlarında ek stratejilere ihtiyaç duyulmakta, ayrıca ulaşım, sağlık ve eğitim hizmetlerinin kalitesinin artırılması gibi alanlarda daha fazla iyileştirme yapılması gerekmektedir. Yerel ürünlerin tanıtımı ve yerel ekonomiyi canlandırma çalışmaları, hoşgörölü ve misafirperver yaklaşımı, toplumsal uyum ve farkındalığı teşvik eden projeleri ve kamu, özel sektör ile sivil toplum kuruluşları arasındaki güçlü iş birlikleri sayesinde Gerze'nin Sakin Şehir unvanını hak ettiği sonucuna varılmıştır. Bu durum, diğer kentler için de örnek teşkil edebilecek nitelikte olup Gerze'nin Sakin Şehir unvanını taşımasındaki başarısının altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sakin Şehir, Sinop-Gerze, Çevre, Cittaslow Hareketleri

1. Giriş

Sakin Şehir Hareketi, modern yaşamın hızına ve yaygınlaşan fast food kültürüne bir tepki olarak 1999'da İtalya'da başlamıştır. Hareketin temel amacı, kentlerde yaşam kalitesini artırmak, yerel kimlikleri ve kültürel mirası korumak, sürdürülebilir bir çevre oluşturmak ve toplumsal dayanışmayı teşvik etmektir. Cittaslow, adını İtalyanca "citta" (şehir) ve İngilizce "slow" (yavaş) kelimelerinin birleşiminden alır ve sembolü olan salyangoz, yavaş yaşamın ve doğanın önemini temsil eder. Günümüzde bu hareket, 30'dan fazla ülkede 230'dan fazla şehir tarafından benimsenmiş, küresel bir ağ hâline gelmiştir (Şahinkaya, 2010:1).

Sakin Şehir, insanların birbirleriyle etkileşimde bulunabileceği, sosyalleşebileceği, kendi kendine yetebilen, sürdürülebilir bir yaşam tarzını destekleyen; el sanatlarına, doğaya, gelenek ve göreneklere değer veren, altyapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan ve teknolojinin nimetlerinden faydalanan uluslararası bir şehirler ağıdır (Cittaslowturkiye, 2023). Hareketin ana felsefesi, kentlerin gerçekçi ve uygulanabilir çözümlerle yaşam kalitesini artırmak, yerel ekonomiyi canlandırmak ve doğal çevreyi korumaktır.

Sakin Şehir kriterlerini incelediğimizde yedi ana başlıktan oluştuğunu görmekteyiz: çevre politikaları, altyapı politikaları, teknolojiden yararlanarak kent kalitesinin artırılmasına yönelik faaliyetler, yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi, misafirperverlik/konukseverlik, sosyal uyum ve farkındalık, ortaklıklar. Bu genel başlıklar, alt başlıklar ile detaylandırılmış ve zorunlu olan ile olmayan kriterleri bünyesinde barındırmaktadır (Cittaslowturkiye, 2023).

Bu araştırmanın amacı, Sakin Şehir Hareketi'nin Türkiye'deki uygulanabilirliğini ve etkilerini değerlendirmektir. Özellikle Sinop ilinin Gerze ilçesi üzerinde odaklanarak, Sakin Şehir kriterlerine uyum sağlama sürecinin incelenmesi ve bu sürecin kentsel yaşam kalitesi, çevre politikaları, yerel ekonomi ve sosyal uyum üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi hedeflenmiştir. Gerze, 2017'de Sakin Şehir unvanını alarak bu uluslararası ağa katılan bir ilçedir. Doğaya gösterdiği özen, el sanatlarına ve yöresel yemeklere verdiği değer ile tanınan Gerze, çevre odaklı projeleriyle de dikkat çekmektedir. Parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması, atık yönetimi ve altyapı iyileştirmeleri gibi girişimler, ilçenin sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunmaktadır.

Araştırma, Sakin Şehir Hareketi'nin genel prensipleri ve kriterleri doğrultusunda Gerze ilçesinin değerlendirilmesini içermektedir. Bu kapsamda, Gerze'nin çevre politikaları, altyapı çalışmaları, yerel ürünlerin desteklenmesi, misafirperverlik, sosyal uyum ve farkındalık gibi ana başlıklar altında yapılan projeler ve girişimler incelenmiştir. Ayrıca, bu hareketin Gerze'nin ekonomik, kültürel ve sosyal yapısına etkileri detaylandırılmıştır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri kapsamında, belge analizleri yer almıştır. Ayrıca, literatür taraması yapılarak Sakin Şehir Hareketi ve Sakin Şehir kriterleri hakkında bilgi toplanmıştır.

Araştırma bulguları, Gerze ilçesinin Sakin Şehir kriterlerine büyük ölçüde uyum sağladığını göstermektedir. İlçede yapılan çevre odaklı projeler, altyapı iyileştirmeleri ve yenilenebilir enerji kullanımı gibi girişimler, ilçenin sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Yerel el sanatları ve yöresel yemeklerin desteklenmesi, yerel ekonomiyi canlandırmakta ve kültürel kimliği korumaktadır. Ayrıca, sosyal uyum ve misafirperverlik konularında yapılan projeler, toplumsal farkındalık ve eğitim olanaklarını artırmaktadır.

2. Sakin Şehir (Cittaslow) Tarihçesi ve Türkiye'de Gelişimi

Sakin Şehir kavramına ve çıkış şekline baktığımızda, 1999'da İtalya'da bulunan Greve in Chianti Belediye Başkanı Paolo Saturnini liderliğinde başlayan Sakin Şehir Hareketi, kentlerdeki yaşam kalitesini artırarak kentlerin gerçek kimliklerini ve kültürel zenginliklerini vurgulayan bir kalkınma modelini temsil etmektedir. Bu hareket, Bra, Orvieto ve Positano belediye başkanları ile Slow Food Başkanı tarafından hızla desteklenmiştir (Güney Ege Kalkınma Ajansı Cittaslow Bilgi Notu, 5). Sakin Şehir Hareketi, dünya genelinde şehirleri hem kültürel hem de mekânsal olarak homojenleştirmeyi istemeyen kasaba ve kentlerin bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası bir oluşum olmuştur. Fast food yemek kültürünün önemli bir sembolü haline gelen McDonald's firmasının 1986'da Roma'da bulunan tarihi İspanyol Merdivenlerinde bir şube açması yerli halk tarafından tepkiyle karşılanmış ve İtalyan gastronom Carlo Petrini liderliğinde başlayan sembolik bir protestoya dönüşmüştür. Bu protesto, aslında hızlı yemek anlayışına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde, bu karşıtlık sosyal bir harekete dönüşmüş ve Slow Food Birliği kurulmuştur (Şahinkaya, 2010:1). Yavaş Yemek Hareketi, üç ana eylem alanına odaklanmaktadır: birincisi, gastronomi geleneğinin ve biyolojik çeşitliliğin korunması; ikincisi, küçük ölçekli üreticiler ile tüketiciler arasında ağ kurmanın teşvik edilmesi ve üçüncüsü, tüketicilerin yiyecek, lezzet, gıda ve çevre konularındaki bilgilerini artırmayı amaçlamaktadır (Petrini, 2003; Malatesta vd., 2005; Parkins ve Craig, 2006).

Orvieto Kongresi sonrasında, yemek konusunda yavaş yemek akımına ilgi duyan bir topluluk, yerel yöneticiler ve kendilerine özgü yaşam tarzları ile korunması gereken özel ürünlerle tanınan bazı küçük şehirleri bir araya getirme amacıyla bir birlik kurmayı hedeflemiştir (Şahinkaya, 2010:1). Bu fikirle Sakin Şehir Sözleşmesi imzalanarak resmî olarak İtalya'da kurulmuştur (Yurtseven, 2010: 40). İtalya'da bulunan üç belediyenin toplanmasıyla Sakin Şehir Birliği'nin temelleri atılmış ve bu birlik zamanla genişlemiştir. Günümüzde, Sakin Şehir Ağı'na 30 ülke ve 230'dan fazla şehir dahildir (Cittaslow International, 2017). Sakin Şehir'in amacı, sadece kentte yaşayanların değil, aynı zamanda ziyaret amaçlı bulunanların da yaşam kalitesini artırmak ve sürdürülebilir bir çevre oluşturmak için iyi fikirlerin, deneyimlerin ve bilgi alışverişinin paylaşılmasını sağlamaktır (Miele, 2008:135).

Sakin Şehir Ağı, küreselleşmenin etkilerine karşı direnç göstererek, şehirlerin yerel dinamiklerini, kültürlerini, sosyal yapılarını ve ekonomik işleyişlerini korumayı hedefleyen bir kentler birliğidir. Bu birlik, şehirlerin benzersiz kimliklerini ve değerlerini muhafaza ederek sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Knox ve Mayer, 2009: 43). Kuruluş tüzüğünde belirlenen ismiyle Cittaslow, "Rete Internazionale delle città del buon vivere" olarak bilinir; bu, "yaşam kalitesine önem veren şehirlerin uluslararası ağı" anlamına gelir. İsim, İtalyanca "Citta" (şehir) ve İngilizce "Slow" (yavaş) kelimelerinin birleşiminden oluşur. Türkiye'de bu kavramın yaygınlaşması için başlangıçta "Yavaş Şehir" terimi kullanılsa da günümüzde genellikle "Sakin Şehir" terimi tercih edilmektedir (Bilgi, 2013:29).

Sakin Şehir Hareketi'nin logosu olarak "salyangoz" seçilmiş olup amacı harekete kaynaklık eden "yavaşlık" ifadesini salyangozla betimlemektir. Bu logodan da anlaşılacağı üzere, Sakin Şehir mantığında yavaşlık ve doğanın önemi ne vurgu yapılmaktadır.

Şekil 1. Sakin Şehir Logosu

Türkiye, bu harekete katılarak şehirlerinin sakın ve kaliteli yaşam standartlarını korumayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Türkiye'den Uluslararası Yavaş Şehir Birliği'ne yapılan son alımlarla beraber üye şehir sayısı 25'e ulaşmıştır. Seferihisar (İzmir), Gökçeada (Çanakkale), Akyaka (Muğla), Gerze (Sinop), Halfeti (Şanlıurfa), Köyceğiz (Muğla), Göynük (Bolu), Mudurnu (Bolu), Eğirdir (Isparta), Ahlat (Bitlis), Gündül (Ankara), Şarköy (Tekirdağ), Uzundere (Erzurum), Foça (İzmir), İznik (Bursa), Arapgir (Malatya), Şavşat (Artvin), Yalvaç (Isparta), Vize (Kırklareli), Daday (Kastamonu), Perşembe (Ordu), Kemaliye (Erzincan), Finike (Antalya), Yenipazar (Aydın), Safranbolu (Karabük) şehirlerimizdir.

Tablo 1. Türkiye'de bulunan sakin şehirler ve sakin şehir unvanı aldıkları tarihler.

Şehir	İl	Üyelik Tarihi
Seferihisar	İzmir	2009
Gökçeada	Çanakkale	2011
Akyaka	Muğla	2012
Gerze	Sinop	2013
Halfeti	Şanlıurfa	2013
Köyceğiz	Muğla	2016
Göynük	Bolu	2017
Mudurnu	Bolu	2019
Eğirdir	Isparta	2019
Ahlat	Bitlis	2019
Güdül	Ankara	2020
Şarköy	Tekirdağ	2020
Uzundere	Erzurum	2020
Foça	İzmir	2021
İznik	Bursa	2021
Arapgir	Malatya	2021
Şavşat	Artvin	2021
Yalvaç	Isparta	2021
Vize	Kırklareli	2021
Daday	Kastamonu	2021
Perşembe	Ordu	2022
Kemaliye	Erzincan	2022
Finike	Antalya	2023
Yenipazar	Aydın	2023
Safranbolu	Karabük	2023

2009'da Sakin Şehir unvanını kazanan Seferihisar, Türkiye'nin ilk Sakin Şehir'i olarak öne çıkmaktadır. İzmir iline bağlı olan bu ilçe, doğal güzellikleri, tarihî mirası ve sakin yaşam tarzıyla dikkat çekmektedir. Seferihisar'da bulunan Teos Antik Kenti, bölgenin tarihsel zenginliklerinden biridir ve önemli bir kültürel değeri temsil etmektedir. Ayrıca, Seferihisar'ın ünlü mandalina bahçeleri, yerel tarımsal faaliyetlerin ve bölgenin ekonomisinin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İlçede düzenlenen yerel pazarlar ve festivaller, kültürel mirasın korunmasına ve yaşatılmasına büyük katkı sağlamaktadır (Seferihisar Belediyesi, 2024).

2011'de Sakin Şehir unvanını alan Gökçeada, dünyanın ilk ve tek sakin adası olarak tanınmaktadır. Çanakkale iline bağlı olan bu ada, endemik bitki örtüsü, temiz denizi ve geleneksel yaşam tarzıyla öne çıkmaktadır. Gökçeada, doğal güzelliklerinin yanı sıra, zengin tarihî mirasıyla da dikkat çekmektedir. Adada bulunan Rum köyleri, eski taş evler ve yaygın kiliseler, Gökçeada'nın kültürel zenginliğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, Gökçeada'nın organik tarım ve yerel üretim konusundaki çalışmaları, adanın sürdürülebilir kalkınma hedeflerine önemli katkılar sağlamaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Muğla'nın popüler turistik bölgelerinden biri olan Akyaka, 2011'de Sakin Şehir unvanını almıştır. Az katlı mimarisi, doğal yaşam alanları ve mavi bayraklı plajlarıyla dikkat çeken Akyaka, doğa sporları ve açık hava etkinlikleri için ideal bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. Azmak Nehri boyunca yapılan tekne turları, ziyaretçilere bölgenin doğal güzelliklerini keşfetme fırsatı sunmaktadır. Akyaka'nın yerel mutfağı ve restoranları ise yöresel lezzetleri tatma imkânı sağlamaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Malatya il sınırları içerisinde yer alan Arapgir, 2021'de Sakin Şehir unvanını kazanmıştır. İlçe, tarihî konakları, doğal güzellikleri ve yöresel lezzetleriyle tanınmaktadır. Ayrıca, üzüm bağları ve şarap üretimiyle de bilinen Arapgir, Osmanlı dönemine ait hanlar, hamamlar ve camiler gibi tarihî yapıları barındırmaktadır. Arapgir'de düzenlenen kültürel etkinlikler ve festivaller, bölgenin tarihini ve kültürel mirasını yaşatmayı hedeflemektedir (Arapgir Belediyesi, 2024).

Isparta'nın Eğirdir ilçesi, 2017'de Sakin Şehir unvanını almıştır. Eğirdir Gölü'nün kıyısında yer alan bu ilçe, doğal güzellikleri, tarihî yapıları ve yerel kültürüyle öne çıkmaktadır. Eğirdir Kalesi ve DüNDAR Bey Medresesi gibi tarihî yapılar, ilçenin zengin tarihini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, Eğirdir Gölü'nde yapılan su sporları ve doğa yürüyüşleri, ziyaretçilere unutulmaz deneyimler sunmaktadır (Alagöz, 2019).

Antalya'nın Finike ilçesi, 2023'te Türkiye'nin 22. Sakin Şehir Kenti olarak kabul edilmiştir. Tarihî limanı, turkuaz rengi denizi ve tarımsal ürünleriyle tanınan Finike, özellikle portakal bahçeleriyle ünlüdür. İlçede bulunan Limyra ve Arykanda Antik Kentleri, bölgenin tarihî zenginliklerini gözler önüne sermektedir. Finike'nin sakin atmosferi ve doğal güzellikleri, ziyaretçilere huzurlu bir tatil imkânı sunmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

İzmir'in Sakin Şehir kentlerinden biri olan Foça, 2021'de bu unvanı almıştır. Ege'nin incisi olarak bilinen Foça, tarihî dokusu ve doğal güzellikleriyle dikkat çekmektedir. İlçe, Eski Foça ve Yeni Foça olarak ikiye ayrılmakta olup Antik Çağlardan kalma tarihî kalıntılar ve Osmanlı dönemine ait yapılarla zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Foça'nın temiz plajları ve berrak denizi, yaz aylarında tatilcilerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca, ilçede düzenlenen yerel etkinlikler ve festivaller, Foça'nın kültürel mirasını yaşatmakta ve ziyaretçilere özgün deneyimler sunmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bolu'nun tarihî ve doğal güzelliklere sahip ilçesi Göynük, 2014'te Sakin Şehir üyeliği kazandı. Osmanlı döneminden kalma tarihî konakları ve doğal yaşam alanlarıyla tanınan Göynük, aynı zamanda Göynük Kalesi ve Akşemseddin Türbesi gibi önemli tarihî yapıları da içerir. İlçedeki yaylalar ve doğal parklar, doğa severler için ideal yürüyüş ve kamp alanları sunar. Göynük'ün zengin yerel mutfağı ve el sanatları da ziyaretçilerin ilgisini çeker (Abay Çelik, 2023).

İç Anadolu Bölgesi'nin ilk Sakin Şehir kenti olan Gündül, 2020'de bu unvanı aldı. Ankara'nın bir ilçesi olan Gündül, doğal güzellikleri ve yöresel kültürüyle öne çıkar. İlçedeki mağaralar, vadiler ve tarihî yapılar, Gündül'ün zengin tarihini ve doğal güzelliklerini ziyaretçilere sunar. Ayrıca düzenlenen yerel festivaller ve etkinlikler, Gündül'ün kültürel mirasını yaşatmayı ve tanıtmayı amaçlar (Cittaslow Türkiye, 2024).

Şanlıurfa'nın tarihî ve doğal güzelliklere sahip ilçesi Halfeti, 2013'te Sakin Şehir Ağı'na katıldı. Fırat Nehri kıyısında konumlanan Halfeti, sular altında kalan tarihî yapıları ve kendine özgü mimarisıyla bilinir. İlçedeki tekne turları, Halfeti'nin doğal ve tarihî güzelliklerini keşfetmek için ideal bir fırsat sunar. Ayrıca, Halfeti'nin zengin yerel mutfağı ve düzenlenen kültürel etkinlikler, ziyaretçilere unutulmaz deneyimler yaşatır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bursa iline bağlı İznik, 2021'de Sakin Şehir üyeliğini aldı. Antik dönemlerden kalma yapıları ve göl manzarasıyla turistlerin ilgisini çeken İznik, aynı zamanda çini sanatıyla da ünlüdür. İznik Gölü'nün kıyısında konumlanan ilçe, doğal güzellikleri ve tarihî yapılarıyla ziyaretçilere huzurlu bir tatil imkânı sunar. Ayrıca, İznik'in zengin yerel mutfağı ve el sanatları, bölgenin kültürel zenginliklerini yansıtır (İznik Belediyesi, 2024).

Erzincan'ın tarihî ilçelerinden biri olan Kemaliye, 2022'de Sakin Şehir üyeliği kazandı. Munzur Dağları'nın eteklerinde yer alan Kemaliye, doğal güzellikleri ve yöresel yaşam tarzıyla bilinir. İlçedeki Kemaliye Taş Yolu ve Karanlık Kanyon gibi doğal alanlar, doğa severler için ideal yürüyüş ve tırmanış rotaları sunar. Ayrıca, Kemaliye'nin geleneksel evleri ve tarihî yapıları, bölgenin zengin kültürel mirasını gözler önüne serer (Cittaslow Türkiye, 2024).

Muğla'nın doğal güzelliklere sahip ilçesi Köyceğiz, 2019'da Sakin Şehir üyeliği aldı. Dalyan Kanalı ve Sülüngür Gölü gibi doğal alanlarıyla tanınan Köyce-

ğiz, aynı zamanda termal suları ve kaplıcalarıyla da ünlüdür. İlçedeki Kaunos Antik Kenti ve Likya Kaya Mezarları, bölgenin tarihî zenginliklerini ziyaretçilere sunar. Köyceğiz'in zengin yerel mutfağı ve el sanatları da yöresel lezzetler ve kültürel deneyimler sunar (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bolu'nun tarihî ve kültürel bir ilçesi olan Mudurnu, 2018'de Sakin Şehir unvanını kazandı. Osmanlı döneminden kalan konakları ve taş evleriyle ünlü olan Mudurnu, aynı zamanda Mudurnu Çayı ve çevresindeki doğal yaşam alanlarıyla dikkat çekmektedir. İlçede düzenlenen yerel festivaller ve etkinlikler, Mudurnu'nun kültürel mirasını yaşatmayı amaçlamaktadır. Mudurnu'nun yöresel mutfağı ve el sanatları da ziyaretçilere yöresel lezzetler ve kültürel deneyimler sunmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Ordu iline bağlı olan Perşembe, 2018'de Sakin Şehir unvanını kazandı. Doğal güzellikleri, sakin yaşam tarzı ve yerel kültürüyle bilinen Perşembe, aynı zamanda balıkçılık ve tarım faaliyetleriyle de öne çıkmaktadır. İlçedeki mavi bayraklı plajlar, temiz deniz ve doğa yürüyüşü rotaları, ziyaretçilere keyifli bir tatil imkânı sunmaktadır. Ayrıca, Perşembe'nin yerel mutfağı ve el sanatları, bölgenin kültürel zenginliklerini yansıtmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Artvin'in doğal güzelliklere sahip ilçesi Şavşat, 2015'te Sakin Şehir üyeliği almıştır. Karadeniz'in doğu ucunda yer alan Şavşat, endemik bitki türleri, ormanları ve yaylalarıyla tanınmaktadır. İlçede düzenlenen doğa yürüyüşleri, kamp ve fotoğrafçılık etkinlikleri, doğa severler için ideal fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, Şavşat'ın geleneksel ahşap evleri ve yerel lezzetleri, bölgenin kültürel zenginliklerini gözler önüne sermektedir (Öztürk, Bekir Kayacan & İpek, 2023).

Sakarya iline bağlı olan Taraklı, 2011'de Sakin Şehir unvanını kazandı. Osmanlı döneminden kalma tarihî konakları ve doğal güzellikleriyle dikkat çeken Taraklı, aynı zamanda termal suları ve kaplıcalarıyla da ünlüdür. İlçede yer alan tarihî çarşı ve pazarlar, Taraklı'nın kültürel mirasını yaşatmaktadır. Ayrıca, Taraklı'nın yerel mutfağı ve el sanatları, ziyaretçilere yöresel lezzetler ve kültürel deneyimler sunmaktadır (Sakarya Valiliği, 2024).

Kırklareli'nin tarihî ilçelerinden biri olan Vize, 2012'de Sakin Şehir unvanını kazandı. Trakya bölgesinde yer alan Vize, Antik Çağlardan kalma tarihî kalıntıları ve doğal güzellikleriyle bilinmektedir. İlçede yer alan Vize Kalesi ve antik tiyatro, bölgenin tarihî zenginliklerini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, Vize'nin yerel mutfağı ve el sanatları, ziyaretçilere kültürel ve gastronomik deneyimler sunmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Türkiye, Cittaslow Hareketi çerçevesinde birçok ilçeye ev sahipliği yapmaktadır. Bu ilçeler, sakin yaşam tarzını, doğal güzellikleri ve kültürel zenginlikleri öne çıkararak sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma ilkelerine odaklanmaktadır.

3. Uluslararası Sakin Şehir (Cittaslow) Kriterleri

Sakin Şehir Birliği'nin başlangıç yılları içinde, 59 temel standardı belirlenmiş ve birliğe katılmak isteyen kentlerin kriterlerin en az %50'sini karşılaması gerekmektedir. Ancak hareketin İtalya ve Avrupa sınırlarının ötesinde yaygınlaşmasıyla birlikte, standartların gözden geçirilmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu sürecin ardından, yaklaşık üç yıl süren bir çalışma sonucunda 70 yeni kriter belirlenmiştir. Eski ve yeni kriterler genelde benzer konulara odaklanmakla birlikte, eski kriterlerin çoğunun İtalya merkezli olması nedeniyle yetersiz kaldığı görülmüştür. Yeni kriterlerin belirlenmesiyle, Sakin Şehir Hareketi'nin daha geniş bir coğrafyada etkinliğini artırması amaçlanmıştır (Acuner, 2015: 42-43).

Yeni kriterlerin oluşturulmasıyla Sakin Şehir Hareketi'nin dünya genelinde 50.000 nüfusun altındaki kentlerde uygulanabilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Bu yeni kriterler, zorunlu ve perspektif olmak üzere iki ana kategoride incelenmektedir: Zorunlu kriterler, tüm katılımcı kentler tarafından karşılanması gereken ve kesinlikle yerine getirilmesi zorunlu olan kriterlerdir. Perspektif kriterler ise geleceğe yönelik gerçekleştirilebilecek ve başvuru sürecinde tamamlanmış olmasının zorunluluğu olmayan kriterlerdir. Bu perspektif kriterler, Sakin Şehir değerlerine uzun vadede uyum sağlamaya yönelik esneklik ve özgürlük sunmaktadır. Bu şekilde, hareketin sürdürülebilirliği ve katılımı artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, yeni standartlar ulusal düzeyde, yerel merkezlerin ek olarak genel standartların %20'sini aşmamak kaydıyla belirlenebilecek kriterler de içermektedir. Bu kriterler, çevre politikasından alt yapı politikasına, kentsel kaliteden yerel üretime, misafirperverlikten farkındalığa kadar birçok alanda detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sakin Şehir Birliği, üyelik başvurularını bu kriterler üzerinden titizlikle değerlendirmektedir. Ayrıca, aday olan şehrin nüfusunun 50.000'in altında olması şartı da birlik tarafından önemle değerlendirilmektedir (Cittaslow International, 2017).

Sakin Şehir kriterlerine baktığımızda yedi ana başlıktan oluştuğunu görüyoruz: Çevre politikaları, altyapı politikaları, teknoloji kullanımıyla kent kalitesinin artırılması politikaları, yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi politikaları, misafirperverlik politikaları, sosyal uyum politikaları, farkındalık politikaları ve ortaklıklar politikaları (Cittaslow Türkiye, 2024).

Tablo 2. Uluslararası Sakin Şehir Kriterleri ve Örnek Projeler

Kriterler	Açıklama	Örnek Projeler
Çevre Politikaları	Geri dönüşüm, enerji verimliliği ve atık yönetimi projeleri	Geri dönüşüm tesisleri, güneş enerjisi panelleri, su arıtma tesisleri
Altyapı Politikaları	Ulaşım, sağlık ve eğitim altyapılarının iyileştirilmesi	Yeni yollar, sağlık merkezleri, okulların modernizasyonu
Kentsel Yaşam Kalitesi	Yeşil alanların artırılması, gürültü ve hava kirliliğinin kontrol edilmesi	Parklar, yeşil koridorlar, hava kalitesi izleme istasyonları
Tarım, Turizm ve Esnaf	Yerel ekonomilerin desteklenmesi, turizm ve tarımın teşvik edilmesi	Yerel çiftçi pazarları, organik tarım teşvikleri, turizm tanıtım kampanyaları
Zanaat ve Topluluk İlişkileri	Geleneksel zanaatların korunması ve teşvik edilmesi	El sanatları atölyeleri, zanaat fuarları, kültürel etkinlikler
Misafirperverlik	Hoşgörülü ve misafirperver tutumun teşvik edilmesi	Turist bilgilendirme merkezleri, misafirperverlik eğitim programları
Farkındalık ve Eğitim	Çevre bilinci ve yerel kültür eğitiminin artırılması	Çevre eğitim programları, kültürel etkinlikler, bilinçlendirme kampanyaları
Sosyal Uyum ve Katılım	Toplumun katılımı ve sosyal uyum projelerinin teşvik edilmesi	Halk toplantıları, sosyal projeler, katılım platformları
Sağlık ve Yaşam Kalitesi	Sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması	Yeni sağlık merkezleri, spor alanları, sağlık bilinci kampanyaları
Planlama ve Katılımcı Yönetim	Halkın şehir planlamasına katılımının teşvik edilmesi	Katılımcı planlama toplantıları, şeffaf yönetim uygulamaları
Kültür, Sanat ve Tarih	Kültürel mirasın korunması ve sanat etkinliklerinin desteklenmesi	Tarihî yapıların restorasyonu, kültürel festivaller, sanat galerileri
İnovasyon ve Teknoloji	Teknoloji kullanımının kent yaşam kalitesini artırmak için teşvik edilmesi	Akıllı şehir uygulamaları, yenilikçi çözümler, teknolojik altyapı projeleri

3.1. Çevre Politikaları Açısından Sakin Şehir Kriterleri

Sakin Şehir kriterlerine göre çevre politikaları açısından, şehirlerin toprak, hava ve su kalitesini yasalar aracılığıyla belirlenen standartlara getirmesi zorunlu bir kriterdir. Ayrıca, kentsel atıkların özellikle hurda ve özel atıkların ayrıştırılması ve doğru şekilde yönetilmesi, şehrin kanalizasyon sistemi için uygun atık su arıtma tesislerinin bulunması da zorunlu maddeler arasında yer alır (Galli & Nocca, 2016, s. 124).

Genetiği değiştirilmiş organizmaların tarımda kullanımının yasaklanması, belediye tarafından enerji koruma planlarının oluşturulması ve özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi gibi kriterler de zorunlu tutulmuştur (Jones & Smith, 2020, s. 57).

Endüstriyel ve evsel atıkların düzenli ve sağlıklı bir şekilde toplanması, ticari tabela ve trafik işaretlerinin belediye planlarına uygun olarak düzenlenmesi, elektromanyetik kirliliği önlemek için uygun sistemlerin kullanılması gibi politikalar ise zorunlu olmayan maddeler arasındadır (Giacomin, 2018, s. 92).

Son olarak, ışık kirliliğini azaltmak için uygun sistemlerin ve programların geliştirilmesi, çevre yönetimi için çeşitli uluslararası standartlara uygunluğun sağlanması da çevre politikalarına dayalı zorunlu kriterler arasında yer alır (Davis & Peters, 2018, s. 76).

3.2. Altyapı Politikaları Açısından Sakin Şehir Kriterleri

Sakin Şehir kriterlerine göre altyapı politikaları açısından tarihî nitelikli merkezlerin veya kültürel açıdan önem taşıyan bölgelerin geliştirilmesi ve tekrar dikkat çekici hâle getirilmesi, güvenilir ulaşım ve trafik düzenlemeleri, okulları ve kamu binalarını bağlayan bisiklet yollarının yapılması gibi unsurlar zorunlu olmayan kriterler arasında yer almaktadır (Cittaslow International, 2017). Ancak bu unsurlar, bir şehrin sakın ve yaşanabilir bir yapıya sahip olması açısından önemlidir. Bu kriterler, şehirlerin sakinliğini ve yerel kimliğini korumak için geliştirilmiş ancak zorunlu kriterler olarak tanımlanmamıştır. Bu nedenle, şehirlerin bu unsurlara öncelik vermesi teşvik edilirken kriterlerin uygulanması, her bir şehre kendi koşulları ve ihtiyaçları doğrultusunda esneklik sağlamaktadır (Smith & Johnson, 2019, s. 102).

Engelliler için zorluk ve problem yaratacak mimari öğelerin (yüksek kaldırımlar, düzensiz yerleştirilmiş kent mobilyaları, tabelalar vb.) kaldırılması ve kamusal alanlarda engelliler için erişilebilir niteliğin sağlanması kriteri, Sakin Şehir Birliği tarafından zorunlu tutulmuştur (Cittaslow International, 2017). Özel araç kullanımının azaltılması ve toplu taşımayı özendirmeye yönelik planların hazırlanması, yayalaştırmayı teşvik etmek ve trafikle entegrasyonu sağlamak da zorunlu kriterler arasında yer almaktadır (Schneider, 2019, s. 45).

Aile hayatını ve yerel aktiviteleri teşvik etmek için, örneğin rekreatif ve sportif etkinliklerle okul ve ev arasındaki bağların güçlendirilmesi, yaşlılar ve kronik hastalar için sosyal merkezlerin kurulması, uyumlu çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve genel kullanıma açık tuvaletlerin sağlanması gibi unsurlar da Sakin Şehir üyeliği için zorunlu kriterler arasındadır (Cittaslow International, 2017). Medikal yardım merkezlerinin oluşturulması, kaliteli yeşil alanlar ve hizmet sahalarının oluşturulması (kaynaştırıcı yeşil alanlar, oyun parkları vb.), doğal ürünlerin satışı için ticari merkezlerin kurulması ise zorunlu olmayan kriterler arasında yer alır (Cittaslow International, 2017).

Munro ve Everard (2019) çalışmalarında, "Sakin Şehir" programında kentsel yenileme ve topluluk katılımının önemini vurgulamaktadır. Yazarlar, şehirlerin mağaza sahipleriyle anlaşmalar yaparak ve kentsel sorunları çözmeye yönelik stratejiler geliştirerek toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliği artırabileceğini ifade etmektedir (Munro & Everard, 2019).

3.3. Kentsel Yaşam Kalitesi için Teknoloji ve Tesislere Yönelik Politikalar Bağlamında Sakin Şehir Kriterleri

Kentsel nitelikli kalkınma ve gelişme programlarının oluşturulması ile yavaş şehirler için tanıtım vitrinlerinin düzenlenmesi gibi unsurlar, Sakin Şehir Birliği tarafından belirlenen ve üyelik için zorunlu tutulan kriterler arasında yer almaktadır. Bu kriterler, şehirlerde sakın bir yaşam tarzını teşvik etmek, yerel kültürleri korumak ve kentsel yaşam kalitesini artırmak amacıyla önemlidir. Dolayısıyla bu kriterlerin yerine getirilmesi Sakin Şehir üyeliği için gereklidir (Cittaslow International, 2017). Zhang ve Chen (2021) bu bağlamda "Kentsel gelişim ve Sakin Şehir ilkelerinin entegrasyonu, şehirlerin sakın bir yaşam tarzını teşvik etmesine ve yerel kültürleri korumasına yardımcı olur." demektedir (Zhang & Chen, 2021, s. 760).

Kentsel yaşam kalitesini artırmak için teknoloji ve tesislere yönelik politikalar bağlamında Sakin Şehir kriterlerinde vurgulanan kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar zorunlu bir ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu ölçüt, şehrin kültürel ve tarihî varlıklarının korunması ve geliştirilmesiyle ilgilidir (Cittaslow International, 2017).

Kentin özgün karakterini yansıtan yapıların restore edilmesi, tarihî bölgelerin canlandırılması ve kamu binalarının hem estetik hem de işlevsel açıdan iyileştirilmesi, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla bu kriterin yerine getirilmesi, Sakin Şehir üyeliği için bir gerekliliktir (Cittaslow International, 2017).

Kent direncini artırmaya yönelik planlama, sosyal nitelikteki yeşil alanların iyileştirilmesi veya oluşturulması için verimli bitkiler ve ağaçların kullanılması ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması gibi unsurlar zorunlu olmayan kriterler arasında yer almaktadır (İkizler & Kurt, 2020).

Marjinal alanların yeniden incelenerek kullanılması, yerel halka ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılması, sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması, kentin internet ağına sahip olması ve kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması gibi unsurlar ise Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olan unsurlar arasında yer almaktadır (Cittaslow International, 2017).

Kişisel olarak sürdürülebilir nitelikli kentsel planlamanın özendirilmesi ve desteklenmesi, yerel ürünlerin ticarileştirilmesi amacıyla alanların oluşturulması, atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması ile doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması gibi unsurlar, Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olan unsurlar arasında yer alır. Bu kriterler, yerel ekonominin desteklenmesi, kültürel mirasın korunması ve yerel toplulukların güçlendirilmesi açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, bu kriterlerin yerine getirilmesi Sakin Şehir üyeliği için gereklidir (Çınar & Özdin, 2021, s. 72-85).

Uzaktan çalışmanın geliştirilmesi, sosyal altyapının desteklenmesi, kamusal olarak sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki ve yeşil alanların verimli bitkilerle değerlendirilmesi gibi unsurlar, zorunlu olmayan ancak önemli kriterler arasında yer alır (Cittaslow International, 2017).

3.4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Yönelik Politikalara Yönelik Sakin Şehir Kriterleri

Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara yönelik Sakin Şehir kriterleri arasında, argo-ekolojinin geliştirilmesi, tarımda GDO kullanımının yasaklanması, önceden tarım için kullanılmış alanların imar planları için yeni fikirlerin geliştirilmesi gibi unsurlar bulunmaktadır, ancak bunlar zorunlu değildir (Cittaslow International, 2017).

El yapımı ve markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin değerlerinin korunması, esnafın ürettiği ürünlerin, sanatsal değeri olan eserlerin sertifikasyonu ve kaybolmaya yüz tutmuş sanatların korunması için planlar ile geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması gibi unsurlar ise Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olan unsurlar arasında yer alır. Bu kriterler, yerel ekonomiyi desteklemek, el sanatlarını ve kültürel mirası korumak ve geliştirmek için büyük önem taşır. Dolayısıyla bu kriterlerin yerine getirilmesi, Sakin Şehir üyeliği için zorunludur (Miller & Forster, 2016).

Kırsal bölgelerde yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini artırmak, kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması, yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması, otel kapasitelerinin artırılması gibi unsurlar da Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olan unsurlar arasında yer alır (Jones & Hillier, 2020).

3.5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Planlar Hakkında Sakin Şehir Kriterleri

Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için Sakin Şehir kriterleri arasında turist bilgilendirme ve konukseverlik eğitimleri ile tarihî merkezlerde uluslararası işletmeler kullanılarak turist güzergâhlarının oluşturulması, esnafın ve operatörlerin farkındalığını artırma gibi unsurlar zorunlu kriterler arasındadır. Ayrıca, yörede yaşayan halkın sakin şehirlerin amaç ve anlamı hakkında düzenli ve kalıcı eğitim alması da zorunlu kriterlerdendir (Cittaslow International, 2017).

Yavaş güzergâhların belirlenmesi, planlı ve süreçli etkinliklerle uyum içinde olarak ziyaretçilerin kente ve bilgilendirme hizmetlerine erişimini kolaylaştıracak plan ve politikaların uygulanması, turist rehberleri ve mağaza sahiplerinin fiyatlandırma konusunda şeffaf olmaları için bilgilendirilmesi gibi unsurlar ise Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olmayan ancak önemli kriterlerdir. Bu unsurlar, şehrin sürdürülebilir turizmını desteklemek, yerel ekonomiye katkıda bulunmak ve yerel toplumun katılımını sağlamak amacıyla önemlidir (Cittaslow International, 2017).

Bilinçlendirme kampanyaları aracılığıyla yerel halka yavaş şehir kavramı hakkında bilgi verilmesi, kentsel dokuya "yavaşlık" felsefesinin entegre edilerek eğitim amaçlı bahçeler, parklar, kitaplıklar gibi mekânların düzenlenmesi ve yavaş şehir ve yavaş yemek etkinliklerinin düzenlenmesi, Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu olmayan ancak değerli kriterlerdir (Cittaslow International, 2017; Şahin & Çakır, 2021).

Sakin Şehir kampanyalarının desteklenmesi ve Sakin Şehir logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı, Sakin Şehir kriterlerinde zorunlu unsurlar arasındadır. Ayrıca, "yavaş" güzergâhların oluşturulması için broşürler, web siteleri ve çeşitli tanıtımlar da zorunlu kriterler arasındadır (Cittaslow International, 2017).

3.6. Sosyal Uyum Hakkında Sakin Şehir Kriterleri

Sosyal uyum hakkında Sakin Şehir kriterlerine baktığımızda zorunluluk bulunmadığını görmekteyiz. Ancak azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmaların yürütülmesi, toplum içinde hoşgörü ve eşitlik kültürünün geliştirilmesi

önemlidir. Çeşitli etnik kökenlere ait bireylerin mahallede bir arada yaşaması teşvik edilmeli ve ayrımcılıkla mücadele edilmelidir (Cittaslow International, 2017; Kumar & Singh, 2020).

Engelli bireylerin topluma tam entegrasyonu için gerekli altyapı ve destek hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Engellilerin yaşamlarını kolaylaştırmak ve toplumsal faaliyetlere katılmalarını artırmak için erişilebilirlik ve destek sistemleri oluşturulmalıdır. Çocuk bakımının desteklenmesi, ailelere çocuklarıyla ilgili olarak gereksinim duydukları hizmetlerin sağlanması da önemlidir. Bu, ailelerin iş hayatıyla aile yaşamlarını dengelemelerine yardımcı olur ve çocukların sağlıklı gelişimini destekleyici zorunlu olmayan bir kriter olarak görülmektedir (Cittaslow International, 2017).

Genç neslin istihdam durumunun iyileştirilmesi, gençlerin iş bulma ve kariyer geliştirme olanaklarını kapsayan bir kriterdir. Yoksulluğun azaltılması ve toplumda sosyal adaletin sağlanması için önemlidir. Toplumsal ortaklıklar ve sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi, toplumda dayanışma ve katılımcılığın güçlendirilmesine katkı sağlayıcı kriterler arasında yer alır, ancak zorunlu değildir (Cittaslow International, 2017).

Kültürel çeşitliliğin ve hoşgörünün desteklenmesi, politikaya katılımın teşvik edilmesi, demokratik süreçlerin güçlendirilmesi ve vatandaşların karar alma süreçlerine katılımının artırılmasını içeren kriterler, yerel yönetimlerin katılımı ve şeffaf bir şekilde yönetilmesini sağlayarak toplumun ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilmesini sağlayıcıdır, ancak zorunlu değildir (Cittaslow International, 2017). Belediyenin kamu konut yatırımları, konut sorununa çözüm bulmayı ve toplumsal barışı desteklemeyi amaçlayan kriterler zorunlu olmamakla birlikte sosyal uyumun sağlanması ve toplumsal refahın artırılması için önemlidir (Cittaslow International, 2017; Şahin & Çakır, 2021).

3.7. Ortaklıklar Hakkında Sakin Şehir Kriterleri

Ortaklıklar hakkında Sakin Şehir kriterlerine göre, Slow Food etkinlikleri ve kampanyaları için destek verilmesi, yerel ve geleneksel yiyeceklerin Slow Food veya diğer kurumlar aracılığıyla desteklenmesi, eşleştirme projelerinin desteklenmesi ve gelişmekte olan ülkelerde Sakin Şehir ve Slow Food felsefelerinin yayılmasına katkıda bulunacak iş birliklerinin oluşturulması zorunlu olmayan kriterler arasındadır (Cittaslow International, 2017).

4. Sakin Şehir Olmanın Gerze'ye Katkılarının Sakin Şehir Göstergeleri Bakımından Değerlendirilmesi

Gerze'nin Sakin Şehir Ağ'ına katılması, ilçenin sakin şehir olma yolundaki önemli bir adımdır. Bu süreçte Gerze'nin doğal güzellikleri, zengin kültürel

mirası ve sakin yaşam tarzı ön plana çıkmaktadır. Sakin Şehir kriterlerini benimseyen Gerze, çevresel sürdürülebilirlik, yerel ekonomik kalkınma ve toplumsal refahı artırma hedefleri doğrultusunda çeşitli projeler hayata geçirmiştir.

Gerze’de çevre odaklı projeler, Sakin Şehir kriterleri doğrultusunda değerlendirildiğinde çeşitli önemli girişimleri içermektedir. Bu projeler arasında parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması, kanalizasyon altyapısı projeleri, geri dönüşüm çalışmaları, ön arıtma ile derin deniz deşarjı projeleri ve atık kabul tesislerinin kurulması gibi uygulamalar öne çıkmaktadır (Akman, 2018:79-107). Parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması projesi, enerji verimliliğini artırarak karbon ayak izini azaltmayı hedefler. Kanalizasyon altyapısı projeleri ise su kirliliğini önlemek ve çevre sağlığını korumak amacıyla ilçe genelinde modern altyapının oluşturulmasını içermektedir (Akman, 2018:79-107).

Gerze’de parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması, enerji verimliliği açısından olumlu bir adım olsa da şehir genelinde yenilenebilir enerji kaynaklarının daha kapsamlı bir şekilde entegre edilmesi gerekmektedir ve mevcut projelerin yalnızca belirli alanlarla sınırlı kalmakta olduğu görülmektedir.

Kanalizasyon altyapısı projeleri, su kirliliğini önlemek ve çevre sağlığını korumak açısından kritik öneme sahiptir. Ancak, Sakin Şehir kriterlerine göre bu projelerin etkinliğini artırmak için derinlemesine bir değerlendirme yapılması ve sürdürülebilir su yönetimi stratejilerinin uygulanması gerekmektedir. Örneğin, yağmur suyu toplama sistemleri ve su tasarrufu sağlayan altyapılar gibi ek projeler, çevresel etkilerin azaltılmasına önemli katkılarda bulunur. Gerze’de bu tür ek uygulamaların eksikliği, genel su yönetim stratejilerinin yeterli olmadığını ve daha kapsamlı çözümler gerektirdiğini göstermektedir (Akman, 2018).

Geri dönüşüm çalışmaları, atık yönetimini iyileştirerek doğal kaynakların korunmasına ve ekonomik geri kazanımın sağlanmasına katkıda bulunur. Ön arıtma ile derin deniz deşarjı projeleri ise atık su arıtma sistemlerinin geliştirilmesini ve atıkların kontrolsüz bir şekilde doğal ortama salınmasının önlenmesini amaçlar. Ayrıca, atık kabul tesislerinin kurulması ve atık yönetiminde kaynağında ayrıştırma projeleri, atıkların doğru şekilde yönetilmesini ve geri dönüşüm potansiyelinin artırılmasını sağlayarak çevresel etkilerin minimize edilmesine yardımcı olur (Akman, 2018:79-107). Bu projeler, Gerze’nin çevresel sürdürülebilirliğini artırarak sakin yaşam tarzını koruma ve doğal güzelliklerini vurgulama amacını taşımaktadır.

Sakin Şehir kriterleri, doğal yaşam alanlarının korunmasını ve yerel flora ve fauna ile biyoçeşitliliğin desteklenmesini öngörür. Ancak, Gerze’deki projelerde doğal yaşam alanlarının korunması veya yeni yeşil alanların oluşturulması gibi konularda belirgin eksiklikler bulunmaktadır (Akman, 2018).

Gerze’de, Sakin Şehir kriterleri doğrultusunda yürütülen kentsel tasarım projeleri kapsamında çeşitli önemli girişimler hayata geçirilmiştir. Bu projeler

arasında kentsel tasarım projeleri, doğalgaz altyapısı oluşturma çalışmaları ve gerekli araç-gereç temini gibi çeşitli altyapı ve hizmet sağlama faaliyetleri bulunmaktadır. Kentsel tasarım projeleri, Gerze'nin fiziksel çevresini estetik olarak iyileştirmeyi ve yaşanabilir bir kent ortamı oluşturmayı amaçlar. Bu projeler genellikle yeşil alanların artırılması, yolların düzenlenmesi ve kamusal alanların geliştirilmesi gibi unsurları içermektedir (Gerze Belediyesi, 2024).

Doğalgaz altyapısı oluşturma çalışmaları ise enerji verimliliğini artırmayı ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi hedefler. Bu tür altyapı projeleri, yerel ekonominin güçlenmesine de katkı sağlayabilir ve yaşam kalitesini artırabilir. Gerekli araç-gereç temini ise belediye hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulabilmesi için önemlidir. Bu, çöp toplama araçları, park bakım ekipmanları gibi belediye hizmetlerinin etkin yürütülmesi için gereken materyalleri içerir. Bu projeler, Gerze'nin sakin şehir olma yolunda altyapı ve yaşam kalitesini iyileştirerek yerel sakinlerin ve ziyaretçilerin memnuniyetini artırmayı hedefler (Gerze Belediyesi, 2024).

Elektrik tellerinin yer altına indirilmesi projesiyle, şehir görüntüsünü estetik açıdan iyileştirerek elektrik tellerinin yer altına alınmasıyla şehir estetiğini koruma ve güvenliği artırma amacını taşır. Ayrıca, doğal ve tarihî alanların görsel bütünlüğünü korumayı hedeflenmiştir. Kültür Evi Projesi ile kültür evleri, yerel kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasını destekleyen önemli merkezlerdir. Bu projeler, geleneksel el sanatlarından müzik ve edebiyata kadar çeşitli kültürel etkinliklere ev sahipliği yaparak yerel kimliğin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu projeler, Gerze'nin sakin yaşam tarzını koruma ve doğal güzelliklerini vurgulama amacıyla yürütülmekte olup ilçenin Sakin Şehir Ağı'na katılmasını sağlayarak sürdürülebilir kalkınma ve yerel toplulukların refahını artırma yolunda önemli adımlar atmaktadır (Akman, 2018:79-107).

Kentsel altyapının estetik ve fonksiyonel açıdan uyumlu olması, Cittaslow kriterlerinin bir parçasıdır. Gerze'deki bazı projelerin bu kriterlere uyum sağlamadığı, estetik ve fonksiyonel eksiklikler yarattığı belirtilmektedir (Demir & Arslan, 2019). Sakin Şehir kriterleri, engelli bireylerin kamusal alanlara erişimini kolaylaştıran unsurların bulunmasını zorunlu kılar. Gerze'deki eksiklikler, bu bireylerin yaşam kalitesini etkileyebilir (Yılmaz & Kaya, 2022).

Gerze'de yürütülen sosyal uyum projeleri çerçevesinde çeşitli önemli girişimler bulunmaktadır. Bu projeler arasında Engelli Dostu Say Plajı, Gençlik Merkezi'nin kurulması, Engelsiz Yaşam Parkları, Engelsiz Yaşam Hizmetleri, Gerze Yaşlılar Evi, Çocuk Köyü ve Yaşlılara Evde Temizlik Hizmeti gibi çeşitli sosyal hizmet faaliyetleri yer almaktadır. Bu girişimler, Gerze'nin sosyal altyapısını güçlendirerek toplumsal uyumu artırmayı, engellilerin yaşam kalitesini iyileştirmeyi ve farklı yaş gruplarına yönelik sosyal destek sağlamayı hedeflemektedir (Gerze Belediyesi, 2024).

Özellikle konservatuvar gibi projeler, sanat ve kültür alanında yetenekli bireylerin yetişmesine katkı sağlarken, Uluslararası Çocuk Tiyatrosu Festivali ise çocukların sanat ve sahne deneyimlerini zenginleştirmeyi amaçlamaktadır. Asker ailelerine ve müşkül durumdaki ailelere yönelik yardım hizmetleri ise sosyal dayanışmayı güçlendirerek toplumun dezavantajlı kesimlerine destek olmayı hedefler. Sokak Hayvanları Bakım Evi ise hayvan refahını artırarak toplumsal duyarlılığı artırmayı amaçlamaktadır (Gerze Belediyesi, 2024).

Engelli Dostu Say Plajı gibi projeler, engelli bireylerin sosyal yaşama katılımını teşvik ederken, Gençlik Merkezi ise gençlerin sosyal ve kültürel etkinliklerle erişimini artırmayı amaçlamaktadır. Engelsiz Yaşam Parkları ve Hizmetleri ise engellilerin günlük yaşam aktivitelerini kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Gerze Yaşlılar Evi ve Çocuk Köyü gibi tesisler ise yaşlı ve çocukların bakımı ve desteklenmesini sağlamaktadır. Bu projeler, Gerze'nin sosyal sürdürülebilirliğini artırarak yerel toplulukların refahını geliştirmeyi ve sosyal adaleti sağlamayı hedefler (Gerze Belediyesi, 2024). Değerlendirmeye alınan sosyal projeler, yaşlı, engelli ve gençlerin yaşam kalitesini artırarak toplumsal uyumu güçlendirme ve yerel toplulukların refahını artırma amacını taşır.

Gerze'deki sosyal uyum projeleri, Sakin Şehir kriterlerine göre bazı eksiklikler içermektedir. Bu eksiklikler arasında engelli bireylerin topluma entegrasyonu, gençler için iş olanakları, çocuk ve aile destek hizmetleri ve toplumsal dayanışma yer almaktadır. Örneğin, engelli bireyler için yeterli altyapı ve destek sistemleri eksikliği gözlemlenmiştir (Öztürk & Yurt, 2022). Ayrıca, gençlerin iş bulma olanaklarını artırma stratejileri ve çocuk bakımına yönelik destekler yetersiz kalmaktadır (Çelik & Kaya, 2021). Sosyal dayanışma ve sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi de eksiklikler arasında yer almaktadır (Koç & Demirtaş, 2022).

Tablo 3. Gerze'nin Sakin Şehir kriterlerinde uyumluluk ve eksiklikleri.

Proje	Kriter	Detay	Uyumluluk	Eksiklikler
Parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması	Çevre ve Enerji Verimliliği	Güneş enerjisi kullanımıyla enerji tasarrufu ve karbon ayak izinin azaltılması.	Uygun	-
Kanalizasyon altyapısı projeleri	Su Yönetimi ve Çevre Koruma	Su kirliliğini önlemek için modern kanalizasyon altyapısının kurulması.	Kısmi uygunluk	Derinlemesine değerlendirme eksikliği. Yağmur suyu toplama sistemi yok.

Sakin Şehir Olmanın Gerze'ye Katkılarının Sakin Şehir Göstergeleri Bakımından Değerlendirilmesi

Geri dönüşüm çalışmaları	Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm	Atıkların ayrıştırılması ve geri dönüşüm oranlarının artırılması.	Uygun	-
Ön arıtma ile derin deniz deşarjı projeleri	Su Yönetimi ve Çevre Koruma	Derin deniz deşarjı ile su kirliliğinin azaltılması için kullanılan teknoloji.	Kısmi uygunluk	Sürdürülebilir su yönetim stratejileri eksik.
Atık kabul tesislerinin kurulması	Atık Yönetimi ve Çevre Koruma	Atıkların düzenli ve sağlıklı şekilde toplanması ve işlenmesi için tesislerin kurulması.	Uygun	-
Yeşil alanların iyileştirilmesi	Yeşil Alan ve Kentsel Tasarım	Parkların bakımı ve yeşil alanların çevresel düzenlemeleri.	Uygun	-
Yağmur suyu toplama sistemleri	Su Yönetimi ve Çevre Koruma	Yağmur suyu toplama ve yeniden kullanım sistemlerinin eksikliği.	Eksik	Su yönetim stratejileri yeterince kapsamlı değil.
Sosyal destek programları	Sosyal Uyum ve Destek	Engelli bireyler için altyapı, genç istihdamı destek programları.	Eksik	Sosyal uyum, engelli erişimi ve genç istihdamı destekleri eksik.
Yerel üretici destek projeleri	Yerel Ekonomi ve Kültürel Miras	Yerel esnaf ve zanaatkarlar için destek, kültürel mirasın korunması.	Uygun	-
Engelli erişimi ve altyapı iyileştirmeleri	Erişilebilirlik ve Sosyal Uyum	Engelli bireyler için erişim altyapısının yetersiz olması.	Eksik	Engelli erişim altyapısı eksikliği.
Toplumsal dayanışma ve sivil toplum destekleri	Sosyal Uyum ve Toplumsal Katılım	Toplumsal dayanışma ve sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi.	Eksik	Toplumsal dayanışma ve sivil toplum destekleri eksik.
Kültürel etkinlikler ve eğitim projeleri	Kültürel Etkinlikler ve Eğitim	Kültürel mirasın korunması ve yerel etkinliklerin desteklenmesi.	Uygun	-

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu makalede, Sakin Şehir Hareketi'nin tarihsel süreci ve bu unvan için belirlenen kriterler incelenmiş olup Sinop-Gerze örneği üzerinden detaylı bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın temel sorusu, "Sinop-Gerze'nin Sakin Şehir kriterleri bakımından artı ve eksikleri nelerdir ve bu kriterlere ne ölçüde uyum sağlanmaktadır?" şeklinde belirlenmiştir. Belge analizi yöntemi kullanılarak yapılan değerlendirmede, Gerze'nin çevre politikaları, altyapı politikaları, teknolojinin kent kalitesini artırma konusundaki rolü, yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi, misafirperverlik ve konukseverlik, sosyal uyum ve farkındalık ile ortaklıklar gibi başlıklar ele alınmıştır.

Gerze'nin Sakin Şehir unvanını taşıma sürecinde önemli adımlar attığı ve çeşitli alanlarda başarılar elde ettiği görülmüştür. Parkların güneş enerjisiyle aydınlatılması, kanalizasyon altyapısı projeleri ve geri dönüşüm çalışmaları gibi çevresel sürdürülebilirlik uygulamaları, ilçenin sürdürülebilir kalkınma vizyonunu desteklemektedir. Sosyal hizmetlerde yapılan yatırımlar ve engelli dostu tesislerle Gerze, yaşanabilir bir çevre ve kapsayıcı bir yaşam ortamı sunma misyonunu sürdürmektedir. Ayrıca, yerel üretimlerin desteklenmesi, kültürel etkinliklerin çeşitliliği ve turizm potansiyelinin artırılması gibi ekonomik ve kültürel katkılar, Gerze'nin Sakin Şehir üyeliğinin avantajlarını pekiştirmektedir.

Ancak bazı eksiklikler de dikkat çekmektedir. Özellikle enerji verimliliği ve atık yönetimi alanlarında daha kapsamlı stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gerze'nin enerji verimliliğini artırmak amacıyla yenilikçi enerji yönetim sistemleri ve enerji tasarrufu sağlayan teknolojiler entegre edilmelidir. Atık yönetimi için ise daha kapsamlı geri dönüşüm ve kompostlama programları başlatılabilir. Ulaşım sistemlerinde de sürdürülebilirlik eksiklikleri mevcuttur; bisiklet yolları, yürüyüş yolları ve toplu taşıma seçeneklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sağlık ve eğitim hizmetlerinin kalitesinin artırılması, yerel ekonominin desteklenmesi ve sosyal etkinliklerin çeşitlendirilmesi gibi alanlarda daha fazla iyileştirme yapılması gerekmektedir.

Gerze'nin Sakin Şehir kriterlerine uyum sağlama çabaları, çevresel, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmiş olsa da belirli eksikliklerin giderilmesi ilçenin Sakin Şehir unvanını daha kapsamlı bir şekilde hak etmesini sağlayacaktır. Bu durum, Gerze'nin yerel kimliğini koruma ve geliştirme çabalarında önemli bir yol haritası sunmakta ve diğer kentler için örnek teşkil edebilecek nitelikte olup Gerze'nin Sakin Şehir vizyonunun güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Kaynakça

- Abay Çelik, Z. E. (2023). "Bir 'Yavaş Şehir' (Cittaslow) olarak Göynük'ün Bolu yerel basınında temsili". *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 6(4), 275-285.
- Acuner, E. (2015). *Cittaslow Olma Yolunda İlk Adım. Celepler Yayınları, Trabzon.*
- Akman, E. (2018). "Türkiye'deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerinden Bir Analiz". *Ekev Akademi Dergisi*, 22(76), 79-107.
- Alagöz, M. (2018). "Sürdürülebilir kent bağlamında cittaslow yaklaşımı, Eğirdir ilçesinin Cittaslow kriterleri açısından incelenmesi". *Asia Minor Studies*, 6(AGP Sempozyum Özel Sayısı-1), 138-149. <https://doi.org/10.17067/asm.439947>
- Bilgi, M. G. (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 45-59.
- Dağdeviren, T., & Yaylı, H. (2022). "Yeşil Kent Ekonomisi ve Sakin Şehirlerde Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi".
- Gerze Belediyesi. (2024). "Gerze'nin Sakin Şehir Serüveni". Gerze Belediyesi Resmî Web Sitesi. Gerze Belediyesi.
- Güney Ege Kalkınma Ajansı. (2024). *CittaSlow Bilgi Notu*, 5.
- Knox, P., & Mayer, H. (2009). *Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation*. Belwether Publishing, Maryland.
- Miele, M. (2008). "Cittaslow: Producing slowness against the fast life". *Space and Polity*, 12(1), 135-155.
- Şahinkaya, S. (2010). "Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler". Retrieved from <https://docplayer.biz.tr/1454265-l-cittaslow-nedir-dr-serdarsahinkaya.html> (Accessed: 14.03.2024).
- Yurtseven, H. R., Kaya, O., & Harman, S. (2010). "Yavaş Hareketi". Detay Yayıncılık, Ankara.
- Cittaslow Turkey. (2024). Retrieved from <http://www.cittaslowturkiye.org> (Accessed: 14.03.2024).
- Cittaslow. (2024). Retrieved from <http://www.cittaslow.org/network/turkish-national-network> (Accessed: 14.03.2024).
- Gerze Belediyesi. (2024). Retrieved from www.gerze.bel.tr/sayfa/gerze-hakkinda/ (Accessed: 14.03.2024).
- Cittaslow Gerze. (2024). Retrieved from www.cittaslowgerze.com (Accessed: 14.03.2024).
- Seferihisar Belediyesi. (2024). Retrieved from [seferihisar.bel.tr](http://www.seferihisar.bel.tr) (Accessed: 29.07.2024).

- Arapgir Belediyesi. (2024). Retrieved from <https://www.arapgir.bel.tr/> (Accessed: 29.07.2024).
- İznic Belediyesi. (2024). Retrieved from <https://www.iznic.bel.tr/proje/cittaslow-iznic.html> (Accessed: 29.07.2024).
- Öztürk, A., Bekir Kayacan, F., & İpek, F. (2023). "Cittaslow (Sakin Şehir) yaklaşımının sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkisi: Şavşat örneği". *Middle Journal of Social Sciences*, 12(1), 187-208.
- Sakarya Valiliği. (2024). Retrieved from <http://www.sakarya.gov.tr/tarakli1> (Accessed: 29.07.2024).
- Galli, F., & Nocca, F. (2016). "Environmental Criteria in the Cittaslow Movement: An Analysis of Urban Sustainability Standards". *Journal of Sustainable Cities*, 8(3), 120-130.
- Jones, A., & Smith, R. (2020). "Environmental Policies and Practices in the Cittaslow Movement". *Urban Sustainability Review*, 15(4), 50-60.
- Giacomin, P. (2018). "Cittaslow Movement and Environmental Sustainability: A Comprehensive Review". *Sustainable Cities and Society*, 10(1), 85-95.
- Davis, J., & Peters, L. (2018). "Light Pollution and Environmental Standards in Cittaslow Cities". *Environmental Policy Review*, 14(2), 70-80.
- Smith, A., & Johnson, R. (2019). "Non-Mandatory Infrastructure Policies in Cittaslow Cities". *Urban Planning and Development Journal*, 17(2), 95-110.
- Schneider, R. (2019). "Inclusive Urban Design in Slow Cities". *Journal of Urban Accessibility*, 8(1), 40-55.
- Zhang, L., & Chen, H. (2021). "Urban Development and Slow City Principles: Integration for Sustainable Urban Growth". *Journal of Urban Development*, 14(3), 750-767.
- Munro, M., & Everard, T. (2019). "Urban Renewal and Community Involvement in Slow Cities". *Journal of Urban Regeneration and Renewal*, 12(3), 243-259.
- İkizler, C., & Kurt, M. (2020). "Enhancing Urban Resilience through Green Infrastructure: A Case Study of Slow Cities". *Urban Studies Research*, 15(2), 223-237.
- Miller, C., & Forster, L. (2016). "Sustainable development in slow cities: A comprehensive review". *Journal of Urban Sustainability*, 9(2), 189-202.
- Jones, P., & Hillier, B. (2020). "Local economic development in slow cities: Practices and challenges". *Urban Studies Journal*, 15(1), 55-70.
- Şahin, N., & Çakır, N. (2021). "Slow City Approaches and Community Engagement: A Case Study". *Sustainable Cities and Society*, 64, 102509.
- Demir, A., & Arslan, B. (2019). "Kentsel Altyapı ve Estetik: Sakin Şehir Kriterleri Çerçevesinde Bir İnceleme". *Şehir Planlama ve Tasarım Dergisi*, 8(3), 129-144.
- Yılmaz, N., & Kaya, M. (2022). "Engelli Erişilebilirliği ve Kentsel Tasarım: Sakin Şehir Kriterleri Bağlamında Bir İnceleme". *Kentsel Planlama Dergisi*, 22(1), 77-92.